

Asia: VN/9627/2026

Hallituksen esitys eduskunnalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausuntonne pääasiallinen sisältö

Lausuntonne pääasiallinen sisältö

Työelämätoimikunnat ovat olleet keskeinen osa ammatillisen koulutuksen laadun varmistamista ja työelämävastaavuuden kehittämistä. Niiden lakisääteiset tehtävät ovat kohdistuneet erityisesti osaamisen arvioinnin laadun varmistamiseen, oikaisupyyntöjen käsittelyyn, tutkintorakenteen kehittämiseen sekä ammatillisen koulutuksen kokonaisvaltaiseen kehittämiseen toimialakohtaisen osaamistarvetiedon pohjalta.

Työelämätoimikunnat perustettiin tilanteessa, jossa aiemmat tutkintotoimikunnat lakkautettiin ja vastuuta siirrettiin vahvemmin koulutuksen järjestäjille. Tämän muutoksen tavoitteena oli lisätä joustavuutta ja työelämälähtöisyyttä. Työelämätoimikunnat toimivat tällöin tärkeänä linkkinä koulutuksen ja työelämän välillä sekä tukirakenteena yhteistyön kehittämiseksi.

Nyt esitetty työelämätoimikuntien lakkauttaminen herättää vakavia huolia ammatillisen koulutuksen laadun, työelämävastaavuuden ja oikeusturvan näkökulmasta.

Häiriötilanteita ja poikkeusoloja koskeva ehdotukset

Lausuntonne koskien häiriötilanteen määrittelyä

-

Lausuntonne koskien ehdotusta yksityisten koulutuksen järjestäjien varautumisvelvollisuudeksi

-

Lausuntonne koskien ehdotusta oppivelvollisten ensisijaisuudelle poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa

-

Lausuntonne koskien ehdotusta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain uudeksi 45 a §:ksi

-

Lausuntonne koskien ehdotusta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain uudeksi 52 a §:ksi

-

Lausuntonne koskien ehdotusta ylioppilastutkinnosta annetun lain uudeksi 4 a §:ksi

-

Lausuntonne koskien ehdotusta lukiolain uudeksi 18 a §:ksi

-

Lausuntonne koskien ehdotusta lukiolain 4 §:n muuttamisesta

-

Lausuntonne koskien ehdotusta tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain uudeksi 26 a §:ksi

-

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ää koskevat muutokset

Lausuntonne koskien lain 8 §:ään ehdotettavia muutoksia

-

Ylioppilastutkinnosta annettuun lakiin ehdotettavat muutokset

Lausuntonne koskien lain 5 a §:ään ehdotettavaa muutosta

-

Lausuntonne koskien lain 21 §:ään ehdotettavaa muutosta

-

Lausuntonne koskien lain 22 §:ään ehdotettavaa muutosta

-

Lausuntonne koskien lain 24 §:ään ehdotettavaa muutosta

-

Ammatillisen koulutuksen työelämätoimikunnat

Lausuntonne koskien ammatillisen koulutuksen työelämätoimikuntia koskevia muutosehdotuksia

Keskeiset huomiot

Laadunvarmistuksen heikkeneminen: Työelämätoimikunnat ovat tuoneet riippumatonta, kolmikantaista näkemystä (työnantajat, työntekijät, koulutuksen järjestäjät) osaamisen arvioinnin laadun seurantaan ja kehittämiseen. Niiden poistaminen heikentää järjestelmän ulkopuolista laadunvalvontaa.

Oikaisumenettelyn uskottavuus: Toimikunnat ovat toimineet muutoksenhakueliminä osaamisen arviointiin liittyvissä oikaisuvalitusasioissa. Näiden tehtävien siirtäminen Opetushallitukselle keskittää vastuuta ja voi heikentää käsittelyn riippumattomuutta sekä hidastaa prosesseja ilman lisäresursseja.

Työelämälähtöisyyden kaventuminen: Ammatillisen koulutuksen reformin keskeisenä tavoitteena oli lisätä yritysten ja oppilaitosten välistä yhteistyötä. Työelämätoimikunnat ovat tarjonneet tähän luontevan ja toimivan foorumin. Näiden rakenteiden purkaminen on ristiriidassa reformin alkuperäisten tavoitteiden kanssa.

Tutkintojen kehittämisen heikentyminen: Toimikunnilla on ollut tärkeä rooli tutkintorakenteen ja tutkinnon perusteiden kehittämisessä. Erityisesti nopeasti muuttuvilla aloilla – kuten digitalisaation ja tekoälyn vauhdittamassa toimintaympäristössä – työelämäyhteyden merkitys korostuu entisestään.

Kenttäyhteyden katkeaminen: Työelämätoimikuntien toimintaan kuuluneet vierailut ja suorat keskustelut oppilaitosten ja yritysten kanssa ovat tuottaneet arvokasta käytännön tietoa mm. hyvistä käytänteistä, palautteista sekä osaamistarpeista. Näiden toimintatapojen rajaaminen ja nyt esitetty lakkauttaminen heikentävät tiedon laatua ja ajantasaisuutta.

Resurssikysymys: Työelämätoimikuntien tehtävien siirtäminen Opetushallitukselle ilman merkittäviä lisäresursseja ei ole realistista. Nykyisellä resursoinnilla ei pystytäkään vastaamaan tehtäväkentän laajuuteen laadukkaasti.

Johtopäätökset

Työelämätoimikuntien lakkauttaminen on kokonaisuutena tarkastellen epätoivottava kehityssuunta. Se heikentää ammatillisen koulutuksen laadunvarmistusta, työelämävastaavuutta ja toimijoiden välistä vuorovaikutusta. Lisäksi vaikutusarviointi vaikuttaa puutteelliselta erityisesti laadullisten vaikutusten osalta.

Esitys

Esitämme, että:

- työelämätoimikuntien lakkauttamista ei toteuteta tässä muodossa
- niiden rooli ja tehtävät arvioidaan uudelleen osana muuttuvaa toimintaympäristöä
- vaihtoehtoisesti rakennetaan uusi, kolmikantainen rakenne, joka turvaa työelämäyhteyden sekä osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen kehittämisen
- tehtävien mahdollinen siirto Opetushallitukselle tehdään vain riittävien resurssien ja riippumattomuuden varmistamisen jälkeen

Ammatillisen koulutuksen kehittämisessä tulee varmistaa, että järjestelmä kykenee vastaamaan nopeasti muuttuviin osaamistarpeisiin sekä turvaamaan koulutuksen korkean laadun ja oikeudenmukaisen arvioinnin.

Täsmennykset toisen asteen lukuvuosimaksuja koskeviin säännöksiin

Lausuntonne koskien lukiolain 34 a §:ään ehdotettavaa muutosta

-

Ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta annettuun lakiin ehdotettava muutos

Lausuntonne koskien lain 3 §:ään ehdotettavaa muutosta

-

Toivanen Arja
Opetushallitus - Ajoneuvoalan työelämätoimikunta